

Sreda, 23. novembar 2005.

Svedok P-016

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14.33 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Dobar dan. Molim vas da pročitate tekst koji vam sada daje sudski poslužitelj.

SVEDOK P-016: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA PARKER: Izvolite, sedite. Gospođo Tuma, izvolite.

TUŽITELJKA TUMA: Hvala časni Sude. Dobar dan vama, svedoku i braniocima. Naš sledeći svedok je zaštićeni svedok i htela bih sada da mi pomogne poslužitelj. Sada ću da dam ovaj list papira svedoku i zamolila bih svedoka da ne pročita naglas to šta piše na papiru zato što još uvek nismo na privatnoj sednici.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽITELJKA TUMA

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Htela bih samo da to svedok pogleda, te informacije o svedoku: ime i prezime, datum i mesto rođenja, samo da biste potvrdili da li je to tačno ili nije.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽITELJKA TUMA: Hvala. Pre nego što počnem sa glavnim ispitivanjem htela bih da Pretresnom veću dam neke podatke o ovom svedoku. Ovaj svedok ima zaštitne mere u obliku iskrivljenog lika i glasa i ima pseudonim P-016. Ali profesija ovog svedoka je takva da bi mogla da dovede do obelodanjivanja njegovog identiteta i zbog toga bih htela da zamolim da češće idemo na privatne sednice nego što to radimo sa nekim drugim svedocima. Dakle, kada se radi o profesiji svedoka u predmetno vreme, vreme optužnice, bilo je svega još 15 osoba sa tom istom profesijom i zbog toga nešto od onoga šta nam svedok bude govorio o njegovom zanimanju moglo bi da dovede do otkrivanja njegovog identiteta. Htela sam to da objasnim Pretresnom veću pre nego što počnemo. Hvala.

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽITELJKA TUMA: Sada bih molila da pređemo na privatnu sednicu, jer bih želela da nam svedok kaže nešto o svojoj karijeri.

SUDIJA PARKER: Privatna sednica, molim vas.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici, časni Sude.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: U vreme dok ste radili za prvi časopis o kom smo govorili, da li biste nam uopšteno rekli koja ste područja pokrivali? Da li možete da nam date primer članka kakve ste pisali? A ako mislite da bi neki odgovori na pitanja mogli da dovedu do toga da se otkrije vaš identitet, molim vas recite nam, pa ćemo da pređemo na poluprivatnu sednicu. Hvala.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa ne znam, vi ste gospođo rekli da je ovo specifično. Ja mislim poštovani Sude da je stvarno moj položaj bio toliko specifičan da me je lako identifikovati. Pa kad god pričam o imenima ili o nekim događajima, oni mogu da se povežu veoma lako sa mojim identitetom. Ja se izvinjavam stvarno. Ja nisam zato kriv, ali ja bih želio da vama predočim ova moja saznanja, a javnost će biti verovatno uskraćena. I da pokušam da odgovorim na ovo pitanje. Znači polje moga rada je bilo široko. Ja sam zaboravio da napomenem da smo mi pored tih uskih, da kažem, naših specijalističkih, tema, obrađivali i sve što je interesantno iz društva. Znači, i privredu, industriju, kulturu, sport. Znači to je stvarno bio jedan list koji je mogao da zadovolji potrebe mlade populacije.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Da li ste imali neku specijalnost? Možemo da pređemo na poluprivatnu sednicu ako je to bila nekakva konkretna specijalnost koja bi mogla da otkrije vaš identitet, pa ću naravno da zatražim privatnu sednicu pre odgovora na pitanje.

SUDIJA PARKER: Pprivatnu sednicu, molim vas.

TUŽITELJKA TUMA: Hvala.

(privatna sednica)

SVEDOK P-016: Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija. Znači cela teritorija, znači mi smo pokrivali i nastojali smo da ravnomjerno pokrijemo cijelu teritoriju sa priložima. Znači sa teritorije cjele bivše SFRJ.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Možete li da nam objasnite, odnosno da li možete da nam date jedan primer nekog događaja koji se dogodio pre 1991. godine, odnosno novembra meseca 1991. godine koji bi mogao da nam da predstavu o tome kako ste vi radili i šta ste doživljavali na terenu. Hvala.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa ja ne znam nešto konkretno. Mislim događaja je bilo uvek, ali ne znam, mislim... ne znam šta bih posebno mogao da izdvojim. Ne znam, ako mi nešto malo pojasnite ili približite, možda mogu i da odgovorim.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Pa konkretno mislim na područje Knina?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Knin je za mene postao interesantan 20 ...

TUŽITELJKA TUMA: Izvinite nisam čula, pričala sam sa referentom. Da li želite da idemo na privatnu sednicu?

SUDIJA PARKER: Pitanje je naime, da li vi vidite nešto relevantno u tome i da li želite da se bavite detaljima o poslovima koje je on obavljao u Kninu. *Prima facie* ja bih reako da to nije relevantno.

TUŽITELJKA TUMA: Pa Tužilaštvo smatra da bi moglo da bude relevantno časni Sude.

SUDIJA PARKER: Kako?

TUŽITELJKA TUMA: Zato što to zavisi o odgovoru svedoka. Ali ako svedok bude pominjao ime nekoga od boraca, to bi onda takođe moglo da bude relevantno za naš Predmet nešto kasnije, a u smislu individualne kaznene odgovornosti jednoga od optuženih.

SUDIJA PARKER: Da li je to pitanje identifikacije ili ponašanja te osobe u Kninu?

TUŽITELJKA TUMA: Više se radi o ponašanju te osobe u Kninu.

SUDIJA PARKER: A kako je to relevantno za ono šta se događalo u Vukovaru?

TUŽITELJKA TUMA: Ja ne mogu da kažem šta će svedok da odgovori.

SUDIJA PARKER: Ali ako je svedok nešto radio u Kninu ...

TUŽITELJKA TUMA: Da.

SUDIJA PARKER: Kako to dokazuje da je on nešto radio ili čak isto to uradio u Vukovaru. Na šta vi ciljate zapravo?

TUŽITELJKA TUMA: Pa ja bih zapravo htela da čujem odgovor svedoka na jedan konkretan način, naime, da će svedok verovatno da spomene ime jednog od boraca koji

je bio prisutan određenom prilikom u Vukovaru i to u vremenskom razdoblju koje pokriva optužnica. A radi se zapravo o ponašanju u Kninu kada ga je svedok sreo.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA PARKER: Preći ćemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici, časni Sude.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Sada bih htela da pređemo na Vukovar. Zamolila bih svedoka da nam kaže kada je bio u Vukovaru?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Sad je opet problem ako... jer ovo je veoma važno i počinjem da govorim o konkretnim imenima i da bih ja mogao da dam validan odgovor na vaše pitanje, ova sednica mora biti zatvorena.

TUŽITELJKA TUMA: Časni Sude, molim privatnu sednicu.

SUDIJA PARKER: U redu. privatnu sednicu molim.

(privatna sednica)

sekretar: Ponovo smo na otvorenoj sednici, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Hvala. Sada smo došli do onog trenutka kada moramo da promenimo trake i zbog toga ćemo da napravimo pauzu. Pošto moramo da redigujemo transkript, pauza će biti od 30 minuta. Gospođo Tuma, svedok je obeležavao kartu. Da li želite da to uđe u dokazni materijal?

TUŽITELJKA TUMA: Da, časni Sude. I molim da se to uradi pre nego što završimo ovu sednicu i da ovo usvojimo u dokazne predmete.

SUDIJA PARKER: Svedok je došao do Negoslavaca.

TUŽITELJKA TUMA: Pa svedok je označio ovu kartu od Šida, pa sve do ulaza u Vukovar.

SUDIJA PARKER: Da, u redu je. To se usvaja.

sekretar: To će biti dokazni Predmet 111, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Sada pravimo pauzu i nastavljamo u 16.15.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospođo Tuma.

TUŽITELJKA TUMA: Da li smo i dalje na privatnoj sednici?

SUDIJA PARKER: Ne. Da li želite da se vratimo privatnu sednicu?

TUŽITELJKA TUMA: Molim da pređemo na privatnu sednicu, da.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici, časni Sude.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE : Hvala vam, časni Sude. Svedoče, sada smo na otvorenoj sednici. Ja bih se sada poslužila jednom drugom kartom koja je već korišćena u ovom Predmetu. To je dokazni predmet 48. Njegov ERN broj je 04639058. Hvala. Ima li svedok skicu?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Imam. Imam skicu, samo što je bleđa i umanjena.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Videćemo da li možemo da je učinimo malo jasnijom?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Može. Ovo što je bilo malopre da se smanji za nijansu i podigne... Dobro je. Dobro je.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: U redu. Dakle, kada ste došli do bolnice, gde ste pošli? I molim vas obeležite nam to na ovoj skici i pored toga napišite broj 1.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Mora da se podigne. Mora da se podigne.

SUDIJA PARKER: Gospodine Boroviću.

ADVOKAT BOROVIĆ: Ja se izvinjavam časni Sude što odmah reagujem. Po meni je ova skica koju je uradio jedan od svedoka u ovom postupku, predstavlja na posredan način sugestivno pitanje tužilje. Ovde postoje oznake pisane rukom tog svedoka, tako da je ovo praktično vodilja svedoku šta treba da kaže i ovim ga tužilac navodi. Tu pišu oznake. On je to trebao sam da napiše, da nacрта, pa onda da nam objasni gde je bio. Ja mislim da sam u ovom delu u pravu. Hvala.

SUDIJA PARKER: Gospodine Boroviću, ja mislim da generalni izgled bolnice zapravo nije u dovoljnoj meri sporan da bi nam ovaj svedok mogao pokazati gde je bio. Vi možete da budete u pravu, ali koliko ja znam, ali on nama neće da daje detaljan opis svega onoga šta je bilo u bolnici. On će samo da nam pokaže gde se on nalazio i mislim da to može da uradi na ovoj skici.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala časni Sude. Dakle, možete li da nam brojem 1 obeležiti gde ste išli kada ste došli do bolnice? I recite nam isto tako ...

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Znači, kao što sam rekao, skrenuo sam s te glavne ulice, po meni u tom trenutku prepoznatljive, znači niz blagu nizbrdicu i za relativno kratko vreme, za par minuta sam se našao ispred tog aneksa, mislim tog, po meni, novog dela bolnice, jer sam ja samo njega i video. Znači došao sam tu znači, ispred... znači tu je bio put širok, asfaltiran, bile su blage stepenice, bila su... pročelje zgrade je bilo, koliko se ja sećam, u staklu, znači bila su ogromna dvoja staklena vrata. A znači... a tamo, u produžetku, ja sad ne znam koliko je još bilo nastavka tog asfaltiranog puta ispred tog dela bolnice, bila su parkirana vojna sanitetska vozila. To je ono... prva ona slika koju sam ja video kad sam došao ispred ulaza u ovaj deo bolnice.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Ja vidim tu crvenu oznaku. Da li možete da nam kažete šta ona pokazuje?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Ova crvena oznaka pokazuje mesto gde sam se ja zaustavio.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. I dok ste tamo stajali, šta ste tamo videli?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa dok sam tamo stajao, prvo što sam ugledao sa leve strane, video sam jednu ogromnu gomilu prljavih zavoja. Znači to je prvo što mi je bilo u vidokrugu. A kad sam pogledao pravo, video sam jedan stočić manji. Na stočiću je bila kesa u koju se baca džubre, znači crna kesa. Iz te kese je virila muška odsečena podlaktica, i ta ruka, ovako kako je ja pokazujem, je bila prislonjena uza zid. I to je prva fotografija koju sam napravio u Vukovaru. I to sam slikao možda dva, tri puta iz... pomerao sam se levo, desno. Tražio sam najpovoljniji ugao.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Vratiću se na ovaj krst koji ste ucrtali na skici i zamoliću vas da i njega obeležite brojem 1. Dakle, molim vas, uradite to, obeležite brojem 1 mesto na kome ste stajali.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: *(svedok označava)*

TUŽITELJKA TUMA: Hvala. I zamolila bih da se ovaj dokument usvoji u spis kao dokazni predmet.

SUDIJA PARKER: Da li želite još nešto označi ili je to sve?

TUŽITELJKA TUMA: Zavisi od odgovora svedoka. Ali to bi verovatno mogla da bude oznaka broj 2.

SUDIJA PARKER: Pa ako budete dovoljno brzi, onda to možemo da uradimo i na ovom dokaznom predmetu.

TUŽITELJKA TUMA: Uz dužno poštovanje, ja bih htela da zadržim ...

SUDIJA PARKER: U redu. Onda ćemo da usvojimo ovaj dokument.

sekretar: To će biti dokazni predmet 112, časni Sude.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Možete li da nam kažete, odnosno da li se sećate koje je doba dana bilo kada ste stajali tamo?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: To su bili rani popodnevni sati. Bio je stvarno lep dan, sunčan, za fotografisanje izuzetan. Znači, nije jako sunce. Ima i senki i mi smo uvek pratili pri snimanju meteo situaciju. Znači po tome znam da je takav dan bio. Bio je znači idealan za fotografisanje. Znači rano popodne.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Dok ste tamo stajali, da li ste s nekim razgovarali?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa bio sam prvo, da kažem, usredsređen na tu ruku i kad sam podigao pogled, video sam, znači, ulaz u bolnicu i tamo sam vidio između tih vrata, prvih i drugih, vidio sam dva visoka policajca, a odmah s leve strane sam vidio kapetana koga dolazeći nisam vidio. Znači, vidio sam kapetana koji je stajao prislonjen uza zid i ruke je držao na leđima.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Da li ste ga prepoznali?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa ja imam tu sreću da imam fotografsko pamćenje. To su bar utvrdili kad smo bili na testiranju za vreme školovanja. Znači pamtim fenomenalno, znači slike, predele, lica, ali ne pridajem mnogo pažnje brojevima i imenima. Ali ako nekoga vidim dva, tri puta, onda ga zapamtim. U njemu sam prepoznao kapetana Radića. Znao sam da je Radić, ali mu nisam znao ime, jer obično kad se čovek zapamti ili ime ili prezime ili nadimak. Ja sam ga tako registrovao u tom momentu kod mene.

TUŽITELJKA TUMA: Da li ste ga nekad ranije videli? Sada bismo mogli da pređemo na privatnu sednicu.

SUDIJA PARKER: Privatna sednica.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, na otvorenoj smo sednici.

TUŽITELJKA TUMA: Hvala.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Dok ste tamo stajali i kad ste videli kapetana Radića, da li ste videli još nešto? Recite nam šta ste videli? Hvala.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: U tom trenutku vidio sam kako vojni policajci otvaraju vrata i video sam kako vojnici iznose, znači, po meni, tada sam i registrovao kao hrvatske ratne zarobljenike na nosilima. I odmah sam se usredsredio na to, znači da fotografišem te ranjenike koje su nosili vojnici JNA prema parkiranim formacijskim vozilima sanitetskim JNA.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Da li možete da procenite koliko ste ih tada videli?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa za vreme mog boravka na toj lokaciji od nekih petnaestak minuta, sa sigurnošću mogu da tvrdim da je iznešeno između 15 i 20 tih ranjenika na nosilima.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Kako su te osobe koje su ležale na nosilima bile obučene? Kakvu su odeću imali?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa ono šta me je zapanjilo u tom trenutku, prema slikama koje sam video u Vukovaru, oni su bili... jedino nešto racionalno što je moglo da se vidi u tom trenutku u Vukovaru, znači bili su obrijani, začešljani, bili su u čistim pidžamama koje su bile nebo plave boje sa nekim finim prugama. Znači meni su oni izgledali sasvim uredno, kao da nije rat bio u Vukovaru. Eto, tu sliku imam memorisanu. Još da dodam, gledao sam i snimao sam, znači, te vojnike sam video kroz objektiv. Ustvari, ja mnoge stvari vidim kroz objektiv, pa tek onda kasnije vidim, da kažem, u tom širem dijapazonu. Ovaj, neki su bili sa vidljivim povredama. Znači vidio sam zavijene noge, ruke, a neki uopšte nisu imali vidljive povrede. Čak neki su bili na nosilima, znači u poluležećem položaju. Znači nisu ležali, nego su bili u poluležećem položaju. Bili su to po mojoj proceni, bar tih 15 do 20 koje sam ja video, bili su momci, mladi, lepi, otprilike između 20 i 30 godina. Čak mislim da nijedan nije imao preko 25 godina. Stvarno su bili mladi. Mladi momci.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Dakle, vi ste tamo gde ste stajali proveli oko 15 minuta. Da li ste s nekim razgovarali i ako jeste ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... u tom trenutku rečeno. Htela bih da podsetim svedoka da smo na otvorenoj sednici.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa otprilike to vreme meni je bilo čudno i osećao sam se i neprijatno. Znae taj osećaj kad nekoga pozdravite, a on vam ne otpozdravi. On je gledao pravo. Ja sam pokušao da izvadim situaciju, pa sam ga pitao koliko ima ranjenika. Čisto bezveze. Mene u tom trenutku nije ni interesovao taj broj. On opet nije ništa odgovorio. A onda sam ja sam za sebe počeo da pričam naglas. Otprilike ovo: "Dobro je da ih bude što više, da ih razmenimo za naše zarobljene". On je gledao u pravcu tih ranjenika koje su iznosili iz bolnice i rekao mi je: "Znaš li ti koliko su naših ljudi ovi pobili?". E sad je meni bilo mnogo lakše, pa sam ja sad rekao: "Nije mi to poznato zato što o tome niko niti priča, niti piše". Gledali smo u te ranjenike i ono što sam rekao i na početku, u tom trenutku ja sam onako refleksno rekao: "Vidi što su lepi,

izbrijani", jer za mene je to stvarno bila jedina racionalna slika u tom iracionalnom Vukovaru. Na to mi je on odgovorio: "Oni su mrtvi ljudi". I u tom trenutku ja sam reagovao onako, što kaže, isto refleksno: "Kako mrtvi? Vidiš da su živi". On mi je odgovorio da ja dobro ne vidim i da su oni mrtvi ljudi. Ja sam se stvarno osećao neprijatno. Navikao sam bio. Već sam dobio tu neku rutinu da svašta doživim u ratu i krenuo sam, napravio sam dva koraka prema bolnici i rekao sam sam sebi, ovako naglas: "Idem ja da radim". Ustvari, to je bio neki moj odbrambeni mehanizam da se rešim te nepijatne situacije. I kad sam krenuo gore, u dubini hodnika sam ugledao majora Šljivančanina. E onda sam rekao: "Stvarno nemaš sreće. E ovoga ću da izbegnem", i ja sam se vratio i krenuo sam nazad istim putem kojim sam došao pred bolnicu. A u bolnicu nisam ušao zbog Šljivančanina. A zašto, mogu i da pojasnim. Prethodnih večeri on je imao svoj šou sa predstavnikom Međunarodnog crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross). Meni je, blago rečeno, sve to bilo mučno. Ja sam zapamtio dosta toga, iako je prošlo dosta vremena od toga. On je njemu pokušavao da objasni našu istoriju, naše probleme, pa otprilike, šta ćeš ti ovdje, pusti nas da mi ratujemo kako znamo i umemo, i što je interesantno, nismo to komentarisali u našem kolektivu. I normalno, svi ovi... sve ove moje kolege su rekle: "Ali ga je ovaj baš našao kome će da objašnjava naše probleme i našu istoriju". Ustvari, kod nas ima jedna reč, ne znam kako se prevodi na engleski, ali kaže: "Ovaj ga mnogo tupi". E, otprilike to je bio razgovor u tom našem kolektivu o nastupima, i prethodnom, a pogotovo ovom koji je stvarno bio mučan i neprijatan sa predstavnikom Međunarodnog crvenog krsta. Ako pređemo na zatvorenu sednicu, mogu da dam još jednu informaciju da bi sliku upotpunili. Samo kratko.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Pre nego što to uradimo, ja bih hetela da postavim još nekoliko pitanja svedoku o ovom događaju. Vi ste rekli... Sad smo na javnoj sednici. Vi ste spomenuli da vam je bilo naprijatno kad ste čuli ovo šta je rekao kapetan Radić "da su to mrtvi ljudi". Možete li da nam to malo objasnite? Rekli ste da vam je bilo neprijatno. Šta to znači?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa ja pokušavam da budem racionalan. Ako ih vidite na dva metra, mladiće od 20, 22, 25 godina i onda vam neko kaže da su ti ljudi mrtvi, onda stvarno, u najmanju ruku se čudno osećate. Počinjete da sumnjate u racionalnost sagovornika. Znači, pitate se o čemu se ovde radi. Normalno, nisam mogao da idem toliko daleko. Nisam ni o tome razmišljao, ali je situacija bila krajnje neprijatna, iako, kažem vam, imao sam dosta tog ratnog iskustva i navikao sam bio na sve te stvari, ali ponekad vam se upali crvena lampica i onda kažete: "Pa, ko je ovde lud". Tako sam se bar ja osećao.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Gde ste otišli posle bolnice?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Posle bolnice sam se znači vraćao istim putem. Evo sad, tu je bio jedan događaj koji mogu da pojasnim. Znači, odmah ...

SUDIJA PARKER: Samo trenutak. Gospodine Boroviću, izvolite.

ADVOKAT BOROVIĆ: Stvarno se izvinjavam časni Sude, ali možda nisam dovoljno na samom početku objasnio. Čini mi se da bi bilo uputnije neko ko prvi put svedoči na ovom Sudu da mu se pokaže fotografija bolnice, pa da na toj čistoj fotografiji on pokaže kuda je on prišao bolnici, kom ulazu i tako dalje. Ova skica ga navodi, jer ako dođemo do trenutka da opiše da je bio unutra, on već čita nazive prostorija u kojima je eventualno bio. Znači, ja se protivim da se na ovakav način nastavi ispitivanje i predlažem da se to učini na neki objektivniji način, prikazivanjem fotografije bolnice. Hvala. I šire okoline.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA PARKER: Gospođo Tuma, hteo bih, pre svega, da zamolite svedoka da on opiše kuda je otišao. A onda bi bilo prkladno da nam on to pokaže na nekom planu ili na mapi. Da li će tu da dođe do onih poteškoća koje predviđa gospodine Borović, zavisi uglavnom od toga kakav će opis svedok da nam da. Dakle, prvo da čujemo to, a onda ćemo da vidimo da li postoji potreba da pogledamo mapu. A onda, ukoliko je tako, da vidimo kakvu mapu.

TUŽITELJKA TUMA: Shvatila sam časni Sude.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Molim sada svedoka da bez nekog obeležavanja opiše kuda je otišao posle bolnice?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Znači posle, posle... Znači, ja u bolnicu nisam ulazio, kao što sam rekao. I posle bolnice ja sam krenuo istim putem. Nisam prešao možda ni pet, šest metara od čoška bolnice kada su me mimoišle dve mlade žene. Jedna je bila crnka, druga je bila smeđokosa. Okrenuo sam se. Ispod kaputa su imale bele mantile. Bile su stare između 22, 23 godine. Po mantilima sam pretpostavio i po mladosti da su medicinske sestre. Prošle su tik pored mene. Jedna je... crnka je plakala, a ova smeđokosa joj je držala ruku preko ramena. I dobro sam čuo kad je crnka rekla: "Kako mogu da kažu da smo svi ustše?", i nastavila je da plače i otišle su, znači, tim putem kuda sam ja došao. A ja sam pogledao, tu je bio jedan podzid, visok oko tri metra po mojoj proceni, pošto je taj aneks bolnice bio ukopan u zemlju i video sam gospodina iz Međunarodnog crvenog krsta, koga sam prepoznao, zato što je taj gospodin prethodne dve, tri večeri, bar kako je objavila televizija, ne sjećam se znači koliko je prošlo vremena, imao onu žučnu raspravu sa majorom Šljivančaninom. On je stajao kao kip i gledao u pravcu bolnice. Tu u blizini je bilo i vozilo, džip ja mislim marke "Toyota" sa oznakama Međunarodnog crvenog krsta, gdje je ono pisalo Ženeva, a ovaj je bio obučen u ono belo sa istim tim oznakama Međunarodnog crvenog krsta, Ženeva. E to je ono šta sam ja video kad sam napuštao ulaz ispred bolnice.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Da li ste videli neke druge predstavnike Crvenog krsta?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa koliko se sećam, možda je bio jedan u vozilu, ali van vozila je bio samo ovaj gospodin koga sam identifikovao sa televizije.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Šta ste onda uradili?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Znači onda sam krenuo prema ulici odakle sam sišao i već sam vidio gomilu foto reportera s druge strane ulice, malo niže. To je po meni nekad bio park i jedna šokantna slika. Tu su bili poređani leševi onako u redovima. U nekoliko redova. Ja sam čak u nekoj svojoj prvoj proceni ocenio da ima osamdesetak i prevario sam se samo za tri. Kasnije, zvanična verzija, da je njih bilo 83, ta leša tu u tom parku, poređana i pokrivena providnom folijom. ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... Normalno, ja sam to fotografisao iz svih uglova. Sećam se dobro da je možda nekoliko njih imalo vidljive povrede, a ostali su... slika je bila izuzetno teška i mučna. Žene gole, muškarci goli, raznih uzrasta. Nije bilo, na svu sreću, dece ali je slika bila stvarno jeziva i mučna. Iako sam ja mnoge stvari mogao da progutam, ipak toliko leševa na jednom mestu, normalan čovek teško može da bude ravnodušan. ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... Međutim, takav je posao i to sam morao da fotografišem.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Da li ste dobili neke podatke o tome?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Da ...

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Odakle su bila ta tela?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Da, da. Baš me interesovalo, jer vidim da nisu... da nemaju rane od metka. Na te scene sam bio navikao. I pitao sam... A već su sve civili... bilo je sad više civila nego vojnika i sad sam pitao koji su to, ko su ovi što leže tu u parku. I sad jedna žena mi je rekla da su to umrli iz bolnice koji su tu donešeni, jer nije bilo uslova za sahranu. Takvu sam ja dobio informaciju. Znači da su umrli prirodnom smrću ili od povreda u bolnici, ali zbog ratnih dejstava nisu mogli biti normalno sahranjeni.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Da li ste primetili još nešto na glavnoj ulici ili tu u okolini? ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ...

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... Pa ja sam vam rekao da sam ja dobar deo dana Vukovar gledao kroz objektiv. Međutim, primetio sam, normalno, i posle dužeg vremena fotografisanja, znate, imate problema sa okom, ne možete da gledate, pa sam morao malo da se odmorim. I onda sam vidio da iz tih uličica iz svih pravaca dolaze civili. Znači, iako je bilo pretoplo za to doba godine, ljudi su... vidio sam ljude koji su imali po dva kaputa. U kaputima su bili, prljavi, šta znam, po kosi vidi se da se nije održavala higijena mesecima i bio je neki težak zadržak. Prosto nedefinisan. Čak sam vidio jednu ženu sa bebom. ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... E onda je tu već, tu sam već koristio kasetofon. Prišao sam ženi, mladoj, mlada žena, 20 i kusur godina, nije imala 22, 23 i saznao sam da je beba stara 10 dana ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... i da je rođena u podrumu. I ja sam tu slikao, fotografisao tu ženu sa bebom i uzeo joj podatke. I ona je jadna plakala. Beba je bila slatka kao i sve bebe. Ali ovi ostali ljudi, niko nije bio spreman da razgovara. Svi su bili utučeni i... Sećam se jedne babe, bake. Ona je sela prema suncu, a imala je lice kao papir. I rekla je: "Pusti me sinko da samo me sunce ogrije posle tri meseca podruma". Tako da nisam... I ja sam bio uviđavan, tako da nisam hteo da ih maltretiram svojim

zapitkivanjem i ovaj, nije... Mnogi su plakali. Nisu bili uopšte raspoloženi za nikakvu komunikaciju.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Šta ste još primetili dok ste šetali ulicama?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Sad sam ja krenuo tom ulicom. I opet se vraćamo na ono iracionalno. I rekli su nam... neko nam je rekao da idemo sredinom ulice zbog mina. Ustvari, ja sam to znao i bez tog upozorenja. I onda vidite kako ne možete ići sredinom ulice zato što vojnici raznih formacija, mislim voze auta bez tablica, voze motore. Onda, vidio sam jedan auto u koga je sručeno, da ne kažem, 1.000 metaka. Mislim on je bio izrešetan, pa na na svakom santimetru ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... Možda drugi ljudi ne prepoznaju takve stvari, ali kao što sam rekao, dok sam šetao ulicom, primetio sam kolonu autobusa sa oznakama JNA i čak prepoznao jednog od šofera. Da li je on meni dao cigaretu ili ja njemu, nije bitno, ali znali smo se od ranije i onda sam ga ja pitao: "Otkud ti ovde?". "Došli smo da evakuišemo stanovništvo." I ja sam produžio tom ulicom i... pre toga nisam nikad bio u Vukovaru, ali sam sa starih fotografija prepoznao "Radnički dom", jer to je ipak ta zgrada u kojoj se održao taj kongres, tako da je bila... da se mogla prepoznati. I u tom momentu vidio sam nešto što je ličilo na neku zgradu. Ja nisam znao u tom trenutku da li je to hotel "Dunav". To su mi rekli neki momci. Kao, to je nekad bio hotel "Dunav" i normalno, ja sam to fotografisao i u tom, znači u tom mom fotografisanju prilazi mi jedan mladić sa bradom i pita me da li mogu da slikam njega i njegove prijatelje. A mi smo imali izričito upozorenje da obavezno, pogotovo te ljude sa bradom ako vidimo da im sve udovoljimo. Znači da budemo prema njima fleksibilni ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... znači da ih fotografiramo, a možemo i da koristimo aparat bez filma, znači da škljocamo, da fingiramo situaciju, zato što smo imali jednu neprijatnost da su nam pucali na jednog kolegu koji je fotografisao čoveka koji je na sebi imao tri ženske bunde. Mi smo to, taj slajd smo stavili na grafoskop i to smo gledali i tako smo se smejali slatko. Mislim, videli smo čoveka koji je ukrao motor i još je tri bunde obukao. Mislim stvarno, slika je bila za ove nadrealiste i ne znam već ...

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Moram da prekinem svedoka i da nastavim od onog trenutka kada ste bili u Vukovaru. Hvala. ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... Vi ste rekli da vam je prišao jedan mladić sa bradom i zamolio vas da slikate njega i njegove prijatelje i da ste dobili neko naređenje. Šta se desilo? Možete li da nam ispričate?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa momci su... Momci su seli tu i ja tu fotografiju sam sačuvao. To je jedna od retkih fotografija iz Vukovara koju sam sačuvao, a mogu i da ispričam i pod kakvim okolnostima, kasnije. I ja sam njih fotografisao i sad normalno, morao sam im uzeti adresu. I sada... Ja sam sve te adrese stavljaio od svoje te maskirne uniforme, tu je bio neki džepić i tu sam ih stavljaio i onda kasnije kad se sve to završilo, onda ja to normalno pobacam. Ali njih sam zapamtio zato što su mi prišla dva novinara. Jedan je govorio lošim srpsko-hrvatskim jezikom. Prepoznao sam da je stranac, i pitao je mene, pošto je video da sam ja neki tu, neki, ovaj, odgovorni, što bi se reklo, da li može da ode i da slika hotel "Dunav". U tom momentu... I rekao je da radi za američku

agenciju *Associated press* malo sam umoran, ali o toj agenciji se radi, i kad je ovaj čuo da radi za američku agenciju, odmah je skočio, uhvatio automatsku pušku i kaže: "Pusti da ga ubijem. Nisu Srbi Indijanci". Veoma čudna rečenica i ja sam je zapamtio. Normalno da sam ja skočio i meni je puška njegova bila tu, u pravcu grudi. Zaštitio sam ovog novinara koji je imao malo dužu kosu i rekao sam: "Bežite", a ovome sam rekao: "Pusti čoveka. Vidiš da radi svoj posao". A njima sam glavom pokazivao da se što pre izgube sa lica mesta. Eto to je bio taj incident i ta fotografija, gde se mogu identifikovati ti pripadnici koje sam ja fotografisao.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Vi ste rekli da ste ih zaštitili. Kako ste to uradili?
SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa najjednostavnije. Stao sam ispred cevi, licem okrenut prema vojniku, a za leđima mi je bio taj novinar. Znači, ona jedna najprostija reakcija, jer nisam pretpostavio da će ovaj da puca baš u mene. Iako je, kad sam kasnije razmišljao, bilo je rizično zato što su mnogi od njih nosili flaše pića i bili su pod alkoholom, tako da se tu lako... laki su bili na obaraču. Ali ja sam imao sreće. Zaštitio sam ... (*izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) ...

TUŽITELJKA TUMA: Časni Sude, molim sada privatnu sednicu.

SUDIJA PARKER: Privatna sednica.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici, časni Sude.

TUŽITELJKA TUMA: Sada idemo ...

SUDIJA PARKER: Došli smo do onog trenutka kada moramo da napravimo još jednu pauzu. Imamo i neke stvari za redigovanje za zapisnik, što znači da ćemo da nastavimo u 18.00.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Gospođo Tuma, sada smo na otvorenoj sednici.

TUŽITELJKA TUMA: Hvala časni Sude. Ja bih zatražila poluprivatnu sednicu zato što ćemo i dalje da radimo na ovoj fotografiji, a ona bi mogla da otkrije identitet ovog svedoka.

SUDIJA PARKER: Privatnu sednicu molim.

(privatna sednica)

sekretar: Ponovo smo na javnoj sednici, časni Sude.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala časni Sude. Šta se dogodilo pošto ste videli Šljivančanina? Šta ste vi učinili?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa u međuvremenu su stigle moje kolege i jedan od njih je rekao: "Imamo temu", znači imamo interesantno mesto za rad. Negde na kraju grada je dobio informaciju da se sprema evakuacija stanovnika, civilnog stanovništva Vukovara i da treba da idu u prihvatne centre. I ja sam seo s njima. I sad taj put, mislim to... to ne mogu da opišem kuda smo mi išli, ali uspeli smo da dođemo negde na kraj grada, na neki plato sa niskim barakama. Veliki je plato bio. U prvi mah ja sam to definisao kao neko transportno preduzeće. Znači bile su niske zgrade, bio je taj ogromni parking prostor i normalno da smo sad nas trojica krenuli da fotografišemo i da radimo svoj posao. Tu je bilo, na tom platou znači, tamo prema... on je imao, da kažem, pravougaoni oblik. Znači ovamo, bliže prema gradu, znači okrenuto, tu je bilo negdje oko dvadesetak stolova. Za stolovima su sedeli oficiri, podoficiri i vojnici i na svakom tom stolu je pisalo, znači "Prihvatni centar Ruma", znači zapamtio sam: Ruma, Sremska Mitrovica i još ta mesta gde... I tu su se formirale kolone i ljudi su evidentirani u spisak i dobijali su konzerve i hleb i posle toga su se ukrcavali u autobuse. Ali pošto je bilo mnogo stanovnika, onda su ih ukrcavali i u kamione. I normalno, to je... tu smo samo pravili fotografije, inače nismo razgovarali s tim ljudima. Nije ni bilo potrebe.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Da li ste u tom trenutku videli nešto spektakularno?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa ništa nije bilo spektakularno. Jedino kad se gužva raščistila ta, kad je plato se ispraznio u dobroj meri, onda sam ja preko puta vidio jednu grupu od nekih 100 do 200 ljudi koji su bili, znači, u jednom delu... Već je počeo i da pada, da kažem, onaj prvi jesenski mrak. Ja sam prešao preko ulice, a tu je bilo kao neko skladište drva. Tu je bilo i uglja. Znači, neke nastrešnice su bile tu i tu je bila ta grupa ljudi. I ja sam pitao: "Ko ste vi?" Jedna mi je žena, sredovečna, prišla i kaže: "Mi smo Hrvati". I ona me uhvatila za ruku, ona je drhtala i pitala je mene: "Šta će biti s nama gospodine?" A to je neverovatno. Ja sam prvi put tada u životu video da nekome se tresu noge u cipeli. A njoj su se stvarno tresle noge u cipeli. Imao sam osećaj da će noga da joj ispadne iz te plitke ljetne cipele. Ona se stvarno tresla. Ja sam je umirio i rekao: "Pa nema problema. Sad kad završe", reko, "sa Srbima, sad ćete vi doći na red i vas će" reko, "evakuisati". Ustvari, rekao sam joj to samo da je umirim. Ja nisam znao šta će biti, ni kakva je procedura za te ljude. Dok sam ja pričao sa... Ustvari, u toj grupi, tih 150 do 200 ljudi, bile su samo žene, deca i bilo je nekoliko starijih muškaraca. Ali možda po mojoj proceni šest, sedam, nije više bilo muškaraca. Sve su bile žene i deca. I mlađe i starije. I deca su bila uzrasta tu do 15 godina. I u tom trenutku nailazi vojni kamion i izbacuje jedno desetak onih kutija suvog obroka. To je obrok koji se koristi u ratu. Onaj formacijski obrok koji je JNA imala u svom... za ishranu kad se nalazi

ljudstvo na terenu. Međutim, tim paketima su samo prilazila deca. Niko od starijih nije bio raspoložen da pride tim paketima. Samo su deca po tim paketima... vadila te pakete, gledala konzerve, taj dvopek suvi i tako to. I dok sam ja tu umirivao gospođu, prilazi mi... vidim u mom pravcu ide jedan podoficir, da li je stariji vodnik ili stariji vodnik prve klase. Video sam da je imao čin, da je bio podoficir. I on kaže meni: "A nema tu ništa za tebe", kao s nekim smeškom, "pređi ti na drugu stranu". I normalno sam ga ja poslušao. Ja sam prešao na drugu stranu. I stvarno, već je padao mrak i mi smo se spremali da krenemo nazad za Šid. Šta je bilo sa tim ljudima ne znam. Mislim to mi nije poznato kako su oni evakuisani, gde su otišli, to ne znam. Tu informaciju nemam.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Gde ste proveli noć?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Da, bilo je teško se probiti. Morali smo mimoilaziti tu kolonu ogromnu koja je bila sastavljena od autobusa i kamiona i mi smo uspeli da dođemo kasno noću u Šid i tu smo prespavali. U Šidu.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: A sledećeg dana gde ste išli i šta ste radili? Dakle, sledeći dan bi bio 19. novembar.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Sledeći dan... Ja se izvinjavam uz dužno poštovanje, je l' smo mi na zatvorenoj sednici još uvek.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Na otvorenoj smo sednici.

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Sad bi trebalo zbog imena konkretnih da se jedan trenutak vratimo.

TUŽITELJKA TUMA: U redu. Zamolila bih poluprivatnu sednicu časni Sude.

SUDIJA PARKER: Ja sam vas podsetio i podsetio bih vas zapravo da imena mogu da dovedu do identifikacije svedoka, ali radićemo na toj pretpostavci.

(privatna sednica)

sekretar: Na otvorenoj smo sednici časni Sude.

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude.

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Vasiću.

ADVOKAT VASIĆ: Ja bih samo zbog transkripta reagovao. Na strani 59, red 2, mislim da je svedok rekao "Pres centar", ali nije ušlo u zapisnik. Samo to sam hteo da kažem.

SUDIJA PARKER: Kolege su otišle u Beograd, a on je otišao u "Pres centar". Tako sam ja zabeležio. Da.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Možete li da nam opišete šta ste kasnije radili? Imali ste vozilo. Dakle, da li ste uspeli da ga dobijete i gde ste otišli?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Znači, kao što sam rekao, kolega je imao vozilo i imao je svog ličnog vozača. I onda sam se samo ja njima pridružio i mi smo, znači, tim najkraćim putem koji je bio moguć i imali zadatak da uđemo u Borovo Naselje da bi videli... jer koliko ja znam geografiju, znači to Borovo Naselje, taj deo gde je bila industrijska zona, gde je bio "Vuteks", gde je bilo "Borovo", znači ti poznati kombinati. Eto, željeli smo, znači, da uđemo i da vidimo i taj drugi deo, taj novi deo Vukovara. I znači mi smo, znači, mi smo uspeli da prođemo taj put i da uđemo bez problema u Borovo Naselje. Normalno, i tu su bili tragovi rata, ali što je bilo interesantno, znači to je po mom sećanju dan posle pada Vukovara, pa mi smo videli kako gore zgrade, kako gore soliteri. Sećam se scene, soliter od 20 spratova gori od 15 sprata, pa naviše. I onda smo se mi pitali kako je moguće da dan posle završetka borbi gore kuće, gore soliteri. I onda smo dobili informaciju da to ovi paravojni elementi pale i pljačkaju. Tako su nam bar rekli. I sada kada smo išli prema tom centru, a znači ti soliteri se vide sa nekoliko kilometara, videli smo u jednoj ulici koju sam kasnije identifikovao kao Vinogradska, videli smo s leve strane, pošto je bila kao neka utrina, tu su bile iskopane neke rupe i videli smo ljude u tim gumenim kabanicama sa zaštitnim maskama. Kad smo prišli bliže, videli smo da oni iz dvorišta kuća privatnih, a to su sve bile nove i lepe kuće, da nose leševe i bacaju u te rupe. Normalno, ja sam pitao zašto to rade. Oni su rekli da to rade da ne bi došlo do zaraze. I sad, mi smo tu... znači, kolega i ja smo se razdvojili tu i ja sam ušao u jednu kuću koja je onako bila nova i lepa i iza kapije odmah sam vidio jednu stvarno scenu koja se teško zaboravlja. Ležali su u zagrljaju, ja sam tako pretpostavio da moraju biti majka i sin. Starica je imala negde oko 70 godina, imala je onako belu, srebrnastu kosu, a sin je valjda... ja kažem, pretpostavljam da je sin i da je hteo da je zaštiti, tako da su oni pokošeni pali, tako da je njemu njena glava bila tu na podlaktici. Tako su bili u zagrljaju. Ispod nogu je bila žena od 30 i nešto godina, normalno, mrtva, ubijena. A ono šta me strašno potreslo, to je bilo dete koje je bilo dole, da kažem, bliže nekog podruma ili garaže. Šta znam. Imalo je tri, četirti godine. On onih... od kiše i prašine kosa mu se tako nakostrešila, kao da je gelom neko mu pravio frizuru. Imao je metak u čelu. To me strašno pogodilo. I uvijek kad pričam i kad se setim toga, to me strašno potresa. Jer navikao sam ja na smrt ovih odraslih ljudi. To ja razumem. Ali ne razumem da neko može ubiti dete. Te dece je bilo još u toj ulici. Još je bilo porodica i svi su bili ubijeni. Niko nije stradao od gelera. To sam dobro video i čak sam se i posvađao sa onim jednim grobarom, sa čovekom koji je nosio te leševe, koji je bio obučen tako kako sam rekao. Jer oni su bacili neku ženu i onda joj se zavrtila suknja. Rekoh: "Može li to malo humanije?" On kaže: "Evo, ako ti se ne sviđa, evo ti pa ih ti nosi". To je bilo sa tim leševima i tim privremenim grobnicama. Ja kažem, uvijek me potrese ta scena sa decom. To teško... To ne mogu da razumem. Odrasle mogu, ali da neko ubija decu, to ne prihvatam. I kada smo krenuli dalje, znači prema centru naselja, vidimo jednu scenu. Jedan vojnik sa šubarom, gnječi drugom vojniku glavu. I sad prvo što smo ja i kolega pomislili, mislili smo da je to hrvatski vojnik ili neki zarobljenik i da hoće ovaj da ga smljecka tu na asfaltu. I mi sad izađemo i pitamo o čemu se radi, a vidimo ovog iz nosa mu već 20 santimetara niz pločnik curi krv. I

tragikomična situacija. Posvađali se oko "Golfa" i ovaj hoće glavu da mu spljeska da bi dobio "Golfa". Čak mislim da je ovaj moj kolega rekao: "Šta se tu motate oko nekog "Golfa", vidiš, možete da birate auto koje hoćete". A tako je i bilo. A Borovo Naselje je bilo puno, puno tih paravojnih formacija, teritorijalnih tih nekih, mesnih odreda, a razlog sam shvatio zato što je tu imalo šta da se pljačka, tako da su oni tu bili svoji na svome. Imali su one žute cipele, sećam se dobro to... svaki je bio okačio sebi kao ratni trofej. "Borovo" je proizvodilo tu neku seriju dubokih žutih cipela koje su bile u modi te godine i svaki je imao kao trofej vezano pertlama te žute cipele oko vrata i raznorazne druge stvari, ali te žute cipele pamtim.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Upravo ste pomenuli paravojne jedinice i Teritorijalnu odbranu. Kako ste mogli da ih prepoznate?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa nije to za mene predstavljao problem, zato što sam imao bogato iskustvo. Znači, to mi je bio najmanji problem da prepoznam regularnog vojnika od paravojnih formacija. Sa jednim oprezom, što ne znači da je način ponašanja i regularnog vojnika i paravojnog bio u nekom trenutku isti. Znači, tu je čovek morao biti oprezan u definiciji. Znači, i ovaj je voleo da popije i da se napije i da pljačka. Ali ipak ovi su bili obeležni. Jer ova dvojica što su se posvađala oko "Golfa", oni su pripadali nekoj formaciji "Belih orlova". Sad je pitanje koliko je toga verodostojno zato što su oni sami sebi kačili te, te... Skupi se društvo iz komšiluka i idemo u rat. Jer stvarno tako je bilo. I onda kaže, sad smo mi ti i ti i sami sebi daju neka imena i... Ali su se prepoznavali. Prepoznavali su se. Paravojnika si mogao ako si imao iskustva, sa tačnom sigurnošću da identifikuješ po fizičkom izgledu samom. Znači, fizički izgled. Znači, to su obično bile brade, šubare, kokarde, obeležja, šta znam, pa čak i stranačka. U razgovoru s njima smo mogli da definišemo kojoj stranci pripadaju. Tako da nije... Mnogo su pričali. Nije uopšte bio problem saznati. Inače, naša balkanska osobina je da mnogo pričamo. Nismo ni malo diskretni.

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Lukiću.

ADVOKAT LUKIĆ: Samo jedna mala intervencija vezana za prevod, da ne bude zabune. Svedok kada je govorio, on opisuje vozilo marke "Golf", a mi to razumemo jasno na našem jeziku, a u prevodu na 63. strani stoji "Golf car", pa da ne bude da je vozilo za golf, da ne bude zabune u tom smislu.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Lukiću. Jasno mi je na šta vi mislite.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Sada bih htela da ponovo pogledamo kartu, zato što je svedok govorio o Borovom Naselju. A to je ERN broj 04626621, karta broj 5 u kompletu karata. I htela bih sada takođe da se ovo usvoji u dokazni materijal, jer prema mojoj evidenciji, to još nije dobilo broj dokaznog predmeta.

SUDIJA PARKER: Ja mislim da možete da zaključite da Pretresno veće već zna gde se ta lokacija nalazi na karti. Ukoliko samo hoćete da se to usvoji, možemo i pređite na nešto drugo. Ja mislim da i Odbrana to takođe zna. Evo, ta karta se usvaja.

sekretar: To će biti dokazni predmet broj 115, časni Sude.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Šta se onda desilo?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pa tu se nismo mnogo, mislim nismo se mnogo zadržavali zato što je moj kolega hteo da vidi i Vukovar, ali s one druge strane. Tako da smo se vratili, jer je on imao nekih svojih specifičnih zadataka koje je dobio da odradi. A i meni je odgovaralo zato što sam i ja imao jedan svoj zadatak da obavim u starom delu Vukovara, znači u drugom delu.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Kakav ste zadatak imali? Kažite nam šta ste trebali da uradite i šta ste tom prilikom primetili?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Da li možemo da zatvorimo, pošto se radi o konkretnim imenima.

SUDIJA PARKER: Privatna sednica.

(privatna sednica)

SVEDOK P-016: I kad sam znači završio razgovor sa dotičnim gospodinom, s obećanjem da ćemo se sresti u nekim normalnim okolnostima i da ćemo pričati o tim stvarima na drugi način, tako smo se mi rastali i ja sam se vratio u stari deo Vukovara, kako sam ga ja definisao.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Da li ste se posle toga sreli s nekim i ukoliko jeste, šta ste videli ili šta vam je rečeno?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Ono što sad treba da ispričam je po meni veoma važno, ali opet traži zaštitu. Ovaj susret sa tim mojim poznanikom.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Da li nameravate da spomenete neko ime koje bi moglo da otkrije vaš identitet?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Ne samo ime, nego i objašnjenje direktno vezano uz moju ličnost.

SUDIJA PARKER: Privatna sednica.

(privatna sednica)

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Sada ćemo da predemo na otvorenu sednicu. Može li svedok da nam kaže da li se nešto konkretno desilo kad ste vi bili zajedno sa ovom osobom i ukoliko jeste, opišite nam onda šta se desilo?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Ne znam. Pojasnite mi pitanje. Ponovo... Malo sam premoren.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Da li vam je ova osoba opisala nekog drugog borca ili vojnika i šta je ta osoba radila?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Ne znam. Osim ovog razgovora, tu na tom mestu ništa se više nije dešavalo koliko se ja sećam.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: U redu ...

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Pre nego što smo krenuli na drugu lokaciju.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Sada ću da se vratim na osobu o kojoj smo govorili. Da li je on rekao nešto o ratnom plenu?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: A, to je... To se znači dešavalo kad smo mi otišli, kad sam otišao sa tim poznanikom, bilo smo jedno kraće vreme u društvu njegovih saboraca, a onda smo otišli u jednu kuću gde je bio štab jedne jedinice. Ja nisam upoznat ni sa kakvim sastavom tih jedinica koje su učestvovala u operacijama za Vukovar, tako da me to nije ni interesovalo. Znači, nisam to morao da znam. Ovo je... Radilo se o potpukovniku. Pretpostavljam da je bio neki načelnik štaba neke grupacije. Komandant sigurno nije bio. I on me je dočekao veoma neljubazno. Samo što me nije opsovao. I počeo je da priča kako ovo sve što se dešava ne prikazuje se na pravi način, da je on mnogo mladih ljudi izgubio koji će biti brzo zaboravljeni i bio je stvarno besan. Besan na Vrhovnu komandu koja nije valjano odradila operaciju Vukovar, a pre svega, je bio besan na one koji su dozvolili da paravojsne formacije učestvuju u borbama za Vukovar. I onda mi je ispričao jednu, može se reći, komičnu scenu. Kaže, on dobije naređenje da ustupi dva transportera "Srpskoj dobrovoljačkoj gardi" Arkanovoj, imaju mnogo ranjenika. Normalno, on pošalje dva transportera, ali po njegovim rečima, njemu se stalno ti njegovi transporteri vrzmaju gore-dole pored štaba gde je on bio stacioniran, a štab mu se nalazi odmah pored ulice. On kaže da izađe iz zgrade, iz podruma i zaustavi taj transporter svoj. Pita vozača o čemu se radi, ovaj ćuti. Naredi da otvori transporter i tamo nađe pun transporter televizora, rekordera, mašina, bele tehnike, svega onoga što se koristi u kućama. On zovne vojnike i sve to pobacaju u jarak. Tako uradi i sa drugim transporterom koji je isto bio krcat kućanskim aparatima. A šta se dešava? Posle sat vremena zove ga komandant Novosadskog korpusa, general Andrija Biorčević i kaže mu da ne sme više da uništava ratni plen. Sad on mene pita, kaže: "Da li ti je poznato da su televizori, rekorderi, veš mašine i šporeti ratni plen?". Normalno, ja sam ostao bez teksta. E, to se desilo na tom komandnom mestu.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. I to je bilo 19. novembra?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Da, to je bio 19, znači sutradan.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: A narednog dana, 20. novembra da li ste i dalje bili u Vukovaru?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Bio sam... Nisam bio u Vukovaru. Bio sam na jedno 30 do 40 kilometara daleko od Vukovara. Na drugoj lokaciji.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Da li ste u nekom trenutku posle boravka u Vukovaru razgovarali sa nekim vrlo konkretno o Vukovaru?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Jesam. Imao sam tu priliku. To je bilo negde krajem novembra 1992. godine. Znam sigurno zato što sam se 28. novembra te godine vratio sa jednomesečnog boravka na jednoj drugoj lokaciji. To je bio slučajan susret u gradu, a dotični je bio pripadnik one jedinice koju sam malopre spominjao, odnosno jedinice odakle je onaj momak što je vozio motor. S tim, što je ovaj bio oficir i po mojim saznanjima, on je bio najsposobniji pripadnik te jedinice. Imao je komandnu dužnost, ali nisam siguran da je on bio komandant te jedinice, a možda je i bio. Nije bio srpske ili crnogorske nacionalnosti i žalio mi se kako je premešten iz operativnog sastava u kancelariju. Mogu da zamislim kako se dotični osećao, jer oni su stalno, bar u ono vreme kad sam ja njih poznavao... njihov posao je bio samo treninig. Znači da budu što bolje utrenirani za poslove koje trebaju da obavljaju. Pričali smo na ulici, znači sa strane, tako da nas niko nije mogao čuti i vidim da je bio strašno pogođen. Ja ga nisam mogao tada da razumem dobro, ali sam ga razumeo kad se meni posle dva meseca to isto desilo. Znači, to je 28. novembar 1992. godine, a meni se desilo 23. februara 1993. godine. Znači, takoreći nepuna dva meseca. Između ostalog, da li je on bio ogorčen ili... Ja pretpostavljam da mi to ne bi to rekao što je rekao da je bila normalna situacija. Kaže on meni: "Eto podjeliše činove i odlikovanja herojima Vukovara", otprilike kaže, "a vidi šta se meni desilo". Onda mi je pričao kako su slavu pokupili Mrkšić i Šljivančanin. Pričao mi je o nekom bogatstvu iz dvorca grofa Eltza, o nekim parama i otprilike mi je rekao da se istina o Vukovaru neće nikad saznati. Mislio je na taj mračni deo te priče. I u jednom trenutku kaže meni, kaže: "Pa Mrkšić i Šljivančanin su naredili da se pobiju oni ljudi iz bolnice". Sad ja njega gledam i prosto ne mogu da verujem, zato što tu informaciju ja nisam imao uopšte. A mogu da kažem da sam bio dobro informisan. I sad, pošto sam video te ljude žive, pitam ja tog gospodina da mi kaže neke detalje. Mislim, šta je bilo? Kako je bilo? On je otprilike ovako ispričao. Kaže: "Šljivančanin i Radić su odabrali vojnike, oficire, podoficire od poverenja koji su obezbeđivali to mesto i rekao mi je da su ljudi iz bolnice pobijeni na nekoj pustari. To se dobro sećam, tog termina "pustara". Ali nije... tek kasnije, kasnije, koliko je prošlo godina, počelo je nešto da se priča o nekoj Ovčari i tako dalje. I pravo da vam kažem, meni nije bilo prijatno što sam čuo te informacije. Jer u to vreme u kome smo mi živeli dole, najbolje je bilo što manje znati. Onda je čovek sigurniji. Ja sam to tako razmišljao. Ne znam gde živi, šta radi, zato što su moji kontakti, da kažem, malte ne, svi prestali 1993. godine, a i lično nisam više bio zainteresovan za ljude i događaje iz tog dela mog života.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Da li je taj oficir spomenuo ko je streljao te ljude?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Da. Kažem, malo je umor učinio svoje, a i koncentracija je pala. On je rekao da su te ljude streljali pripadnici, dobro sam upamtio, Teritorijalne odbrane i paravojne jedinice. Znači Teritorijalne odbrane, one što sam ja tamo vidao i paravojne jedinice, a mesto zločina je obezbeđivano od strane regularnih jedinica JNA.

TUŽITELJKA TUMA – PITANJE: Hvala. Da li znate kako se zvao taj oficir i ukoliko znate, onda ćemo da pređemo na poluprivatnu sednicu?

SVEDOK P-016 – ODGOVOR: Znao sam jedno vreme, međutim rekao sam nije bio pripadnik srpske ili crnogorske nacionalnosti. Toliko znam o njemu.

TUŽITELJKA TUMA: Hvala. Ja sam završila svoje glavno ispitivanje, časni Sude.

SUDIJA PARKER: Mi smo prilično prekoračili naše radno vreme danas. Sada prekidamo i sutra nastavljamo u 14.15.

Fond za humanitarno pravo

